

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. XII. Aliæ objectiones solvuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

233. Ad secundam inconveniens, dicendum est quod sicut nulla est implicantia quod Deus actum odij causet, secundum entitatem, actualitatem, vitalitatem, & alias rationes ad ordinem physicum, & lineam entis pertinentes, & in ipsum ut in ultimum finem reducibiles; & illum non causet secundum quod est moraliter malus, & regulis morum difformis, & prout ab ipso ut ultimo fine avertit. Ita etiam nulla est repugnantia, quod eundem actum velit & nolit, prædefiniat & prohibeat, diligat & aversetur, secundum diversas illas rationes, & formalitates. Id patet exemplo animæ, quæ vult & causat motum progressivum tibiarum curvæ, quatenus est physicus & vitalis, non tamen, quatenus est deficiens, & obliquus. Et Deus positivè vult & causat actionem consecrativam sacerdotis consecrantis propter fortilegium, quatenus est supernaturalis, & productiva corporis Christi sub speciebus Eucharisticis; licet eam nolit, aversetur, & prohibeat, quatenus est mala, & sacrilega. Denique sicut hæc duo non repugnant, quod scilicet iudex velit hominem vivere, in quantum homo est, & eum occidere, in quantum malefactor est: ita etiam nulla est implicantia, quod Deus voluntate antecedenti, quæ ab æterno voluit quod nullus peccaret, & omnes homines salvi fierent, & ex qua oriuntur consilia, præcepta, & auxilia solum sufficientia ad evitandum peccatum, nolit & prohibeat actum peccati, quatenus est malus, & regulis morum difformis; & quod voluntate consequente, quæ ut generalis provisor vult permittere peccata, & subministrare causis liberis media necessaria ad agendum; & quæ ut primum ens, & primus actus, vult producere entitatem, & actualitatem in omnibus rebus creatis, eundem actum, sub ratione entis & actus, efficaciter velit, & prædefiniat; voluntatemque applicet, & prædeterminet ad eum eliciendum.

234. Instabis rursus: Quidquid Deus ad extra operatur, pertinet ad iustitiam & misericordiam: juxta illud Psalmi 14. *Universe via Domini misericordia & veritas.* Sed prædeterminare voluntatem hominis ad materiale peccati, non pertinet ad iustitiam, saltem in primo peccato quod committit, quando non se convertit in Deum, in primo instanti usus rationis, juxta doctrinam Divi Thomæ, cum permissio primi peccati, non possit esse pœna alterius. Nec etiam id pertinet ad misericordiam, cum homo operando actum peccati, in maximam potius incidat miseriam, quam sublevetur ab illa: Ergo Deus voluntatem creatam ad materiale peccati non prædeterminat.

235. Respondeo distinguendo Majorem. Quidquid Deus ad extra operatur, ut particularis provisor, pertinet ad iustitiam, & misericordiam, concedo. Quidquid operatur, ut prima & universalissima causa, & ut provisor generalis, nego. Unde cum creatio, conservatio, & concursus, ad Deum ut primam causam, & universalem motorem, ac generalem provisorum pertineant, non est necesse quod illæ operationes pertineant ad ejus iustitiam & misericordiam, sed sufficit quod spectent ad generalem illius providentiam. Quamvis etiam in prædeterminatione ad materiale peccati, aliquo modo illa attributa reluceant. Quia ut docet S. Thomas 1. p. quæst. 21. art. 4. misericordia sumi potest dupliciter. Primò propriè, pro remotione miseriarum, quæ est defectus creaturæ rationalis, quam solum contingit esse

Tom. I.

A felicem. Secundò pro remotione cujuscumque defectus. Et hoc modo relucet in prædeterminatione ad materiale peccati, quia per eam removetur carentia actus secundi, quæ est quædam imperfectio & defectus voluntatis creatæ. Relucet etiam iustitia, quia fit secundum modum convenientem divinæ sapientiæ, quæ debet permittere ut creaturæ defectibiles aliquando deficiant, & illis subministrare media necessaria ad agendum; & secundum modum creaturæ rationalis, qui in libertate consistit. Præterea in prædeterminatione ad materiale cujuscumque peccati, etiam primi, quod puer committit, dum se in primo instanti usus rationis, ad Deum (saltem implicitè, & sub ratione boni honesti) non se convertit, specialiter relucet divina iustitia. Quia, ut infra dicemus, & latius ostendemus in materia de prædeterminatione, permissio primi peccati, quæ non solum includit volitionem denegandi auxilium efficax, sed etiam concurrenti ad materiale peccati, & subministrandi media necessaria ad agendum (inter quæ applicatio potentie præcipue numeratur) fit in pœnam peccati originalis, & dependet ab ejus prævisione in genere causæ materialis & occasionalis; eoque ferè modo, quo Thomistæ, & plures alij docent in Tractatu de Incarnatione, decretum Incarnationis à prævisione ejusdem peccati dependere. Eademque ratione, in prædeterminatione ad materiale peccati, interdum splendet divina misericordia; quia sicut in reprobis permissiones peccatorum, sunt effectus reprobationis; ita & in electis sunt effectus prædeterminationis, quæ est actus divinæ misericordie. De *Disp. 3. art. 5.* quo in Tractatu de prædeterminatione, & reprobatione.

§. XII.

Alia objectiones solvuntur.

236. **O**bjicies quartò: Si Deus prædeterminaret hominem ad materiale peccati, & ad ponendum actum positivum malitiæ substratum, illum tentaret, seduceret, & implanaret: Sed hoc non est dicendum, nam ut habetur Jacobi 1. *Deus intentator malorum est: ipse autem neminem tentat,* & Ecclesiastici 15. *Ne dicas, ille me implanavit:* Ergo Deus non prædeterminat voluntatem ad materiale peccati. Sequela Majoris probatur. Ille dicitur tentare aliquem, ipsumque seducere, & implanare, qui movet illum ad eliciendum aliquem actum, à quo scit malitiam esse inseparabilem; hæc enim ratione diabolus dicitur tentare homines, eosque seducere, & implanare; quia movet illos & invitat ad eliciendos actus à quibus malitia separari non potest.

237. **C**onfirmatur: Si Deus præmoveret moraliter hominem ad materiale peccati, præcipiendo, suadendo, vel consulendo actum à quo malitia est inseparabilis, verè diceretur illum tentare, seducere, & implanare, ac censeretur author & causa peccati: Ergo à fortiori, si illum physicè moveat, & prædeterminet ad talem actum eliciendum. Consequentia patet: motio enim & prædeterminatio physica, cum sit ex se, & ab intrinseco efficax, habeatque nexum indissolubilem cum operatione, est multò major & vehementior, quàm moralis, quæ extrinsecè solum & objectivè allicit & invitat agens ad operandum.

Xxx iij

238. Respondeo primò, hoc argumentum facile posse in Adversarios retorqueri. Cum enim iuxta illorum principia, Deus per scientiam mediam videat infinitas occasiones & circumstantias in quibus homines non peccarent, sed bene operarentur; & tamen eos ponat in alijs in quibus per eandem scientiam præcivit illos infallibiliter peccaturos, videtur quòd illos tentet, seducat, implanet, & supplantet, & moraliter ad peccandum moveat. Sicut enim occasiones peccandi moraliter movent & incitant homines ad peccandum, ita & qui eos ponit in illis, censetur illos tentare, & ad alicundum inducere; ac proinde esse causa peccati, quod cum sit effectus, vel potius defectus moralis, refundi debet in causam moraliter moventem. Unde ad objectionem
239. Respondeo secundò, distinguendo Majorem, Si Deus prædeterminaret hominem ad materiale peccati, moraliter, præcipiendo, consulendo, vel suadendo elicere actum à quo malitia est inseparabilis, illum tentaret, seduceret, & implanaret, concedo Majorem. Si prædeterminaret solum physicè, & producendo per modum primæ causæ, & universalis provisoris, entitatem, & actualitatem talis actus, nego Majorem: ad cujus probationem, eadem distinctio applicanda est.
240. Ad confirmationem quæ ibidem subjungitur, & potissimum militat contra responsonem jam datam, concessio Antecedente, nego Consequentiam, & paritatem. Multiplex enim inter motionem physicam & moralem reperitur discrimen. Nam prima (ut supra annotavimus) est præcisi-
 va, & sistit intra ordinem physicum, non autem secunda, quæ se extendit ad ordinem moralem, & attendit potissimum ad ea quæ sunt illius ordinis. Prima solum respicit entitatem, actualitatem, & bonitatem transcendentem, quæ sunt effectus per se primò correspondentes divinæ omnipotentis, & abstrahit à conformitate vel difformitate à lege. Secunda verò potissimum respicit ea quæ sunt intra lineam moris, & attendit, vel attendere debet ad omnes circumstantias illius ordinis, & præcipue ad conformitatem, vel difformitatem à lege. Prima convenit Deo, ut habet rationem causæ primæ, & universalis provisoris, qui debet dare causas secundis media necessaria ad agendum. Secunda verò illi competit, ut causæ particulari, & provisorii speciali, qui non solum ministrat media necessaria, sed etiam utilia ad operandum. Unde quamvis si Deus moveret hoc secundo modo hominem ad producendum actum malitiæ substratum, censetur illum tentare, seducere, & implanare, essetque causa & author peccati; ut supra ostendimus contra Calvinum, qui hoc genus motionis Deo attribuit. Secus tamen si illum moveat tantum primo modo, applicando physicè ejus voluntatem ad eundem actum, in quantum est ens & actus, eliciendum. Ad probationem verò in contrarium quæ ibidem insinuat, dicendum est, quòd licet motio physica sit major morali intensivè, id est potentior, & efficacior, est tamen minor extensivè; quia, ut diximus, sistit intra ordinem physicum, nec se extendit ad ordinem moralem, sicut motio moralis.
241. Instabis: Prætorio vel prædeterminatio physica voluntatis ad aliquem actum, supponit necessariò ex parte intellectus motionem moralem: quia cum voluntas sit potentia cæca, non potest
 A ferri in aliquod objectum, nisi prius ab intellectu ejus bonitas & convenientia demonstratur, ac proinde nisi prius intellectus moveatur & applicetur à Deo ad talem bonitatem representandam: Sed hæc representatio est moralis motio & excitatio: Ergo si voluntas à Deo physicè moveatur & prædeterminetur ad materiale peccati, debet etiam ab illo moraliter moveri, & prædeterminari, & consequenter erit author & causa peccati.
- B Respondeo duplicem dari motionem moralem. Unam quæ fit per solam & nudam objecti propositionem, absque eo quod aliquid consulari, suadeatur, vel præcipiatur. Alteram quæ supra nudam objecti representationem addit aliquid per modum inspirationis, persuasionis, consilij, precum &c. quo voluntas inducatur & incitetur ad aliquid volendum, vel respuendum. Prima motio non pertinet propriè ad ordinem moralem, sed sistit intra ordinem physicum, & abstrahit à conformitate vel difformitate à lege. Secunda verò dicitur propriè moralis, & causat actum ad quem movet, non solum in quantum pertinet ad ordinem physicum, sed etiam in quantum spectat ad lineam moris, & ut est conformis vel difformis à lege. Dicimus ergo, Deum movere moraliter voluntatem ad materiale peccati, solum primo modo, representando scilicet bonitatem physicam objecti, ejusque utilitatem, aut delectabilitatem; prout tales rationes pertinent ad ordinem physicum, & abstrahunt à conformitate, vel difformitate à lege. Cum enim talis representatio sit aliquis actus intellectus, & aliquod judicium practicum, oportet quòd sit à Deo tanquam à primo movente, & prima causa efficiente, ut colligitur ex D. Thoma in 2. sentent. ad Annibaldum, dist. 37. quæst. unicâ art. 1. ad 3. ubi docet quod non solum actus peccati est à Deo, sed etiam ipsa cogitatio quæ homo cogitat actum peccati exequendum, in quantum talis cogitatio est actus & ens. Quod probat ex illo 2. ad Corint. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis.* Secunda verò motio moralis, quæ fit per modum consilij, suasionis, vel inspirationis, non est à Deo, sed à Diabolo, vel à concupiscentia. Nam ut dicitur Jacobi 1. *Deus intentator malorum est, ipse autem neminem tentat: unusquisque verò tentatur à concupiscentia sua abstractus, & illectus.*
- C Dices cum quodam Recentiore, Deus prædeterminat suasionem quibus Dæmon movet nos moraliter ad peccandum: Ergo non solum physicè, sed etiam moraliter, prædeterminat ad actus malos.
- E Respondeo distinguendo Antecedens: prædeterminat suasionem quibus Dæmon movet nos moraliter ad peccandum, quatenus tales suasionem sunt actus quidam physici & vitales, concedo Antecedens: quatenus sunt malæ moraliter, & ad peccatum inducentes, nego Antecedens, & Consequentiam. Sicut enim in sententia Adversariorum, Deus tales suasionem, ut sunt actus quidam physici & vitales, per concursum simultaneum in Dæmonibus causat, & tamen non censetur causa moralis peccati; ita nec debet dici moraliter movere ad actus malos, quamvis prædeterminet suasionem quibus Dæmon movet nos moraliter ad peccandum, ut actus quidam physici & vitales sunt.
242. Respondeo duplicem dari motionem moralem. Unam quæ fit per solam & nudam objecti propositionem, absque eo quod aliquid consulari, suadeatur, vel præcipiatur. Alteram quæ supra nudam objecti representationem addit aliquid per modum inspirationis, persuasionis, consilij, precum &c. quo voluntas inducatur & incitetur ad aliquid volendum, vel respuendum. Prima motio non pertinet propriè ad ordinem moralem, sed sistit intra ordinem physicum, & abstrahit à conformitate vel difformitate à lege. Secunda verò dicitur propriè moralis, & causat actum ad quem movet, non solum in quantum pertinet ad ordinem physicum, sed etiam in quantum spectat ad lineam moris, & ut est conformis vel difformis à lege. Dicimus ergo, Deum movere moraliter voluntatem ad materiale peccati, solum primo modo, representando scilicet bonitatem physicam objecti, ejusque utilitatem, aut delectabilitatem; prout tales rationes pertinent ad ordinem physicum, & abstrahunt à conformitate, vel difformitate à lege. Cum enim talis representatio sit aliquis actus intellectus, & aliquod judicium practicum, oportet quòd sit à Deo tanquam à primo movente, & prima causa efficiente, ut colligitur ex D. Thoma in 2. sentent. ad Annibaldum, dist. 37. quæst. unicâ art. 1. ad 3. ubi docet quod non solum actus peccati est à Deo, sed etiam ipsa cogitatio quæ homo cogitat actum peccati exequendum, in quantum talis cogitatio est actus & ens. Quod probat ex illo 2. ad Corint. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis.* Secunda verò motio moralis, quæ fit per modum consilij, suasionis, vel inspirationis, non est à Deo, sed à Diabolo, vel à concupiscentia. Nam ut dicitur Jacobi 1. *Deus intentator malorum est, ipse autem neminem tentat: unusquisque verò tentatur à concupiscentia sua abstractus, & illectus.*
243. Dices cum quodam Recentiore, Deus prædeterminat suasionem quibus Dæmon movet nos moraliter ad peccandum: Ergo non solum physicè, sed etiam moraliter, prædeterminat ad actus malos.
- E Respondeo distinguendo Antecedens: prædeterminat suasionem quibus Dæmon movet nos moraliter ad peccandum, quatenus tales suasionem sunt actus quidam physici & vitales, concedo Antecedens: quatenus sunt malæ moraliter, & ad peccatum inducentes, nego Antecedens, & Consequentiam. Sicut enim in sententia Adversariorum, Deus tales suasionem, ut sunt actus quidam physici & vitales, per concursum simultaneum in Dæmonibus causat, & tamen non censetur causa moralis peccati; ita nec debet dici moraliter movere ad actus malos, quamvis prædeterminet suasionem quibus Dæmon movet nos moraliter ad peccandum, ut actus quidam physici & vitales sunt.
244. Objicies quintò, & dices, nostram sententiam videri rudem & asperam, ac repugnantem

divinæ bonitati & æquitati: injustum enim videtur, quod Deus æterno supplicio hominem puniat propter actus quos ab æterno prædefiniit eum elicitorum; & ad quos eliciendos, motione efficacissimâ, & cum actu indissolubiliter connexâ, voluntatem ejus applicavit, & prædeterminavit. Quod explicant quidam Recentiores exemplo Judicis, qui procul dubio esset iniquus, si rem furto sublatam mitteret in peram alicujus, & postea illum tanquam de furto convictum, morti adjudicaret.

245. Respondeo primò, hoc etiam telum facile posse in Adversarios retorqueri: Divinæ enim bonitati & æquitati repugnare videtur, quod cum videat per scientiam mediam infinitas occasiones & circumstantias, in quibus homo non erat peccaturus, sed bene operaturus, nolit eum in illis constituere, sed potius in aliis in quibus per eandem scientiam præcivit eum infallibiliter in peccatum lapsurum. Non minus enim repugnat hominem postum in illis occasionibus & circumstantiis, in quibus Deus prævidit illum peccaturum, non labi in peccatum; quam hominem ad materiale peccati prædeterminatum, actum illum non elicere; nam sicut implicat Dei voluntatem frustrari, ita & ejus præscientiam falli. Unde exemplum Judicis potest etiam in illos retorqueri. Si enim Judex propriam uxorem aut filiam duceret & traheret ad lupanar, in quo certò sciret, illam ab impudicis fore constuprandam, & violandam: posset ne postea justè illum punire, & morti adjudicare propter adulterium commissum? Eaque nonne haberet justissimam causam excusationis, & querimoniz adversus illum? Item si quis duceret aliquem ad fastigium turris, vel ad supercilium montis, ex quo certò sciret eum in precipitium lapsurum; vel in sylvam in qua deberet à latronibus spoliari, plagis affici, & tandem jugulari: talis censeretur, ne esse causa solùm permissiva, & non positiva casus, & mortis illius? Videant ergo Adversarij, quomodo tela projecta redeant in projicientem, & difficultas proposita, nobis & illis communis sit. Hoc præmissò.

246. Ad objectionem directè respondeo, negando Majorem. Ad cujus probationem, dicendum est, quod sicut licet magister manum discipuli ad scribendum applicet, & physicè præmoveat; & cum illo, non solùm simultaneo, sed etiam prævio concursu, ad scribendum concurrat: quia tamen discipulus à rectitudine talis motionis & applicationis se subtrahens, inducit & causat in scriptione obliquitatem, deformitatem, & defectum: meretur ab illo corripì, cædi, & flagellari. Item sicut licet in sententia Adversariorum, Deus determinet voluntatem creatam ad actum peccati in individuo, in quo (ut supra annotavimus) reperitur aliqua specialis malitia, quæ illi non convenit secundum suam rationem specificam (ea scilicet quæ sumitur ex intensione graduati actus, vel ex circumstantiis intra eandem speciem aggravantibus) tamen justissimè specialem illam malitiam, in reprobis æterno supplicio punit: quia scilicet, quamvis Deus determinet ad substantiam & entitatem illius actus individualiter considerati, non tamen ad specialem illam malitiam & deformitatem, quæ illi ex defectibilitate voluntatis adjungitur. Ita similiter nos dicimus, quod licet Deus ad speciem & entitatem actuum malorum, in esse physico & naturali consideratam, quæ transcendentaliter bona est, & in Deum ut in ultimum finem reducibilis, voluntatem creatam, ut prima

Tom. I,

A causa, & universalis totius entis provisor, moveat, applicet, & prædeterminet; quia tamen peccator à regulis morum devians, & à rectitudine divini concursus se subtrahens, tali entitati superinducit malitiam & defectum morale, justissimè à Deo corripitur, & castigatur; nullaque datur peccatoribus justa excusationis vel querimoniz causa adversus Deum.

Instabis, Demus aliquem gravi aliquâ tentatione vexatum, & considerantem utrinque motiva ad eam inducentia, & ab ea deterrentia, prædeterminari à Deo ad materiale peccati: nonne ille habebit legitimam excusationem, & meritò dicere poterit, se tale peccatum commississe, quia dubitans, & quasi pendulum inter motiva contraria, fuit à Deo in talem actum inclinatus, & ad illum prædeterminatus?

Respondeo nullam tali homini dari legitimam causam excusationis & querimoniz: Tum quia non fuit à Deo prædeterminatus nisi ad entitatem & substantiam actus in esse physico & naturali consideratam: ille verò ex propria defectibilitate, ad ejus deformitatem, & malitiam morale se determinavit. Tum etiam, quia stante tali prædeterminatione poterat (potentiâ saltem antecedenti, & in sensu diviso) non ponere illum actum.

247. Addo quod, licet Deus in genere causæ efficientis, & per modum primæ causæ, & universalis provisoris inchoet illum actum, sub ea ratione quæ est physico & vitalis (aliàs enim non posset habere rationem primæ causæ, & primi principij respectu illius, ut supra ostendimus) homo tamen illum inchoat in alio genere causæ, materialiter scilicet & dispositivæ, quatenus objectivè & materialiter movet Deum, ad præbendum influxum illum prævium in materiale peccati. Cum enim natura humana per peccatum originale sit vitata & corrupta, & magis in malum quam in bonum propensa: ratione corruptionis appetitûs sensitivi, rebellionis concupiscentiæ, & propensionis quam habet ad peccatum, objectivè & materialiter movet Deum, ut aliquando in pœnam peccati præcedentis, saltem originalis, ei denegat auxilia efficaciam ad vitandum peccatum, eamque ad materiale peccati prædeterminet. Ita expressè docet S. Prosper respondens ad primam objectionem Gallorum, qui dicebant ex doctrina sancti Augustini sequi, quod ex prædestinatione Dei, veluti fatali necessitate, homines ad peccatum compellerentur, & traderentur in perditionem. Quod etiam Catholicis imponebat olim Faustus Semipelagianorum Antesignanus, ut videri potest lib. 1. de gratia & libero arbitrio, cap. 18. & 19. Respondens, inquam, D. Prosper illi objectioni, seu potius calumniæ Semipelagianorum, sic ait: *Qui prædestinationis nomine fatum prædicat, tam non est probandus, quam qui fati nomine veritatem prædestinationis infamat: fati enim opinio nova est, & de falsitate concepta: prædestinationis autem fides, multa sanctarum Scripturarum auctoritate munita est, cui nullo modo fas est, ea quæ ab hominibus malè aguntur ascribi, qui in proclivitate cadendi, non ex conditione Dei; sed ex primi patris prævaricatione venerunt.* Idem colligitur ex D. Thoma 2. 2. quæst. 2. art. 5. ad 1. ubi ex Augustino docet auxilium gratiæ hominibus in statu naturæ lapsæ, in pœnam præcedentis peccati, saltem originalis, interdum denegari. Id etiam

E constat ex dicendis in Tractatu de prædestinatione, ubi ostendemus, juxta doctrinam utriusque sancti Doctoris, reprobationem negativam (id

Disp. 5.
art. 3.

Xxx iiii

est decretum denegandi gloriam ut beneficium indebitum) fieri ex pravitione peccati originalis, ac proinde primam permissionem peccati (quæ non solum importat denegationem auxilij efficacis, sed etiam decretum influendi per modum primæ causæ, & universalis totius entis provisoris, in materiale peccati) esse illius effectum.

250. Ex hac doctrina facile intelliges & expones locum D. Anselmi, cui potissimum confidunt Adversarij, desumptum ex libro de casu diaboli cap. 28. ubi, inquit, docet Deum non sponte dare concursum ad motum voluntatis pravum, sed ut rapiatur permittere. Nam præterquam quod Anselmus in toto illo capite, ne verbum quidem habet de concursu Dei, & loquitur solum de malo usu, seu de abusu liberi arbitrij, quem dicit non esse à Deo, sicut ipsam volendi potestatem; facile posset explicari, juxta principia jam tradita, dicendo scilicet, influxum pravium in materiale peccati, non dari sponte à Deo, & à voluntate creata aliquo modo rapi: quia illa, ut jam ostendimus, ratione propensionis quam habet ad peccatum in statu naturæ lapsæ, & ratione peccati præcedentis, saltem originalis, Deum aliquo modo (objectivè scilicet & materialiter) movet, & determinat, ac veluti cogit ad præbendum influxum & concursum pravium ad materiale peccati. In quo etiam sensu posset explicari illud Isaiæ, *Servire me fecisti in iniquitatibus tuis.*

251. Instabis rursus, & dices, hac responsione non evacuari penitus difficultatem, nam idem argumentum potest fieri de Angelis, & primis parentibus in statu innocentie, & quæri, cur Deus illis denegaverit auxilia efficaciam ad perseverandum, eosque prædeterminaverit ad materiale inobedientie, potius quam ad observantiam & implementationem præcepti? Cui difficultati non potest satisfieri, recurrendo ad culpam præcedentem, quæ indignitate suâ Deum moverit ac determinaverit, ad illis denegandum auxilia efficaciam, & prædeterminandum ad materiale peccati, cum illud peccatum præcedentem supposuerit.

252. Respondeo primò, quod sicut Adversarij nullam possunt assignare causam, cur Deus Angelis & primis parentibus denegaverit gratiam congruam ad perseverandum in bono, eosque posuerit in illis circumstantiis & occasionibus in quibus per scientiam mediam præviderat illos in peccatum inobedientie infallibiliter esse lapsuros; sed tenentur cum Apostolo recurrere ad inscrutabilia judicia Dei: ita etiam nulla potest assignari ratio, cur Deus Angelis, & primis parentibus denegaverit auxilium efficaciam ad implendum præceptum, & eos ad materiale inobedientie prædeterminaverit, nisi quia ita voluit. Nec aliter respondet Augustinus lib. 11. de Genesi ad lit. cap. 10. ubi loquens de casu Adami & Angelorum ait: *Sed posset inquit etiam ipsorum voluntatem in bonum convertere, quoniam omnipotens est. Posset plane: cur ergo non fecit? quia noluit: cur noluerit, penes ipsum est.*

253. Secundò respondeo cum eodem Augustino, quod Deus voluit permittere casum Adami & Angelorum, ut ostenderet defectibilitatem liberi arbitrij creati, quod ut dicit S. Doctor de corrept. & gratia cap. 11. *Ad malum sufficit: ad bonum autem nihil est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.* Et Tractatu de cantico novo cap. 8. *Quid, inquit, valeat liberum arbitrium non adjunum, in ipso Adam demonstratum est.*

A *Ad malum sufficit sibi: ad bonum, non, nisi adjuvetur à Deo.*

Denique cum Joanne à S. Thoma, aliisque recentioribus Thomistis, responderi potest, Deum fuisse motum & determinatum ad denegandum Angelis & primis parentibus auxilium efficaciam ad prædeterminandum illos ad materiale peccati inobedientie, ab ipsamet culpa concomitante, quæ licet fuerit in eodem instanti in quo, cum denegatione gratiæ, & prædeterminatione ad materiale peccati, utramque tamen præcessit prioritate naturæ, seu instantis à quo, in genere causæ materialis dispositivæ: eoque ferè modo, quo corruptio antecedit generationem, vel actus contritionis & charitatis gratiam sanctificantem,

B à qua in sententia Thomistarum procedunt, & universaliter omnes dispositiones concomitantes, formam, à qua per modum proprietatis dimittunt, ut docet S. Thomas 3. p. quæst. 7. art. 13. ad 2. his verbis: *Calor qui est dispositio ad formam ignis, est effectus profuens à forma ignis.* Vel denique sicut apertio fenestæ, quæ licet effectivè procedat ab ingressu venti in aulam, ad illum disponit, & illum in genere causæ materialis dispositivæ antecedit: quia remotio impedimenti se habet veluti quædam dispositio, saltem negativa, ad introductionem formæ. Sicut ergo in præfatis exemplis patet, quòd nunquam fieret generatio, nisi præcederet corruptio; nec forma ignis introduceretur in lignum, nisi per calorem ut octo esset dispositum; nec peccator gratiam sanctificantem reciperet, nisi eliceret actus contritionis & charitatis; nec denique ventus intraret in aulam, nisi fenestra aperiretur. Ita similiter, nisi homo vel Angelus priùs naturæ se determinaret ad formale peccati, vel ad materiale fundamentaliter sumptum, non prædeterminaretur à Deo ad materiale materialiter sumptum, seu ad entitatem physicam, quæ malitiæ morali subternitur.

Quod diximus de prædeterminatione temporali, applicari debet æternæ prædefinitioni, seu decreto prædeterminanti, à quo profluit, & cujus est executio; eademque mutua prioritas in diverso genere causæ, inter prædefinitionem materialis peccati, & pravitionem culpæ, seu determinationis ad formale, admitti. Unde sicut diximus, quòd ideò Deus prædeterminat voluntatem creatam ad materiale peccati, quia illa priùs naturæ se ipsam determinat ad formale, vel ad materiale fundamentaliter sumptum. Ita etiam, juxta hanc solutionem & doctrinam, dicendum est, Deum entitatem & actualitatem in materiali peccati imbibitam, idcirco ab æterno prædefinire, quia prævidit voluntatem creatam, se ipsam ad formale, vel ad materiale fundamentaliter sumptum, ex propria malitiæ & defectibilitate determinaturam.

Si autem quæras, in quo medio talis præscientia fundetur? Breviter respondeo, illam fundari vel in decreto denegandi auxilium efficaciam ad evitandum peccatum; supposità enim auxilij efficaciam denegatione, sequitur infallibiliter (non quidem consecutione physica, sed logica) ut alibi exposuimus, quod voluntas peccabit, & ad formale peccati, vel ad materiale fundamentaliter sumptum, se determinabit: Sicut ex subtractione salis, sequitur infallibiliter corruptio carniùm, vel ex remotione columnæ casus lapidis.

Vel etiam dici potest (& hæc responsio videtur verior, & principiis Thomistarum conformior) talem præscientiam non fundari in alio medio, quam in ipsamet prædefinitione, seu decreto po-

254.

255.

256.

In
tract.
de sci-
tia Dei
disp. 4.
art. 6.

fitivo prædeterminandi voluntatem creatam ad materiale peccati materialiter sumptum. Ut enim tale decretum habeat rationem medij respectu illius, non requiritur, quod illam omnibus modis, & in omni genere causæ, antecedit, sed sufficit quod eam præcedat in aliquo priori naturæ, & instantis à quo, in aliquo genere causæ; quamvis illam in alio genere supponat, & subsequatur, ut constat in exemplis supra adductis.

257. Ex dictis intelliges, quod licet decretum quo Deus statuit ab æterno ad actus malos & peccaminosos hominum & Angelorum concurrere, in aliquo sensu, prædefinitio & prædeterminatio appellari possit; potest tamen etiam postdefinitio & postdeterminatio nuncupari: licet enim in aliquo genere causæ sit prior determinatione voluntatis creatæ, in alio tamen est eâ posterior, & ab illa dependet, modo explicato, subindeque postdefinitio, & postdeterminatio appellari potest.

258. Contra hanc doctrinam, & mutuam illam in diverso genere causarum prioritatem, proponunt Adversarij plures instantias, quæ supra solutæ sunt. Et de hoc iterum agendum erit in Tractatu de justificatione, explicando mutuam prioritatem causalitatis & dependentiæ, quæ inter gratiam sanctificantem, & actus contritionis & charitatis intercedit.

Solum hic advertendum est, doctrinam illam de mutua causarum dependentia & causalitate, non esse Scholæ Thomisticæ peculiarem, sed plures etiam ex Patribus Societatis eam amplecti: Vazquez enim illa utitur in materia de justificatione, ad explicandum quomodo actus charitatis & contritionis effectivè à gratia justificante procedant, & nihilominus ad illam disponant. Bellarminus etiam illam mutuam dependentiam inter voluntatis actum, & iudicium practicè practicum à quo dirigitur agnoscit. Et nuper Claudius Typhanus, ejusdem Societatis Theologus, librum edidit de ordine, deque priori & posteriori, in quo fufillimè differit de hac mutua antecessione diverfi generis causarum. Cur ergo nobis pariter non licebit illa hic uti, ad diluenda argumenta quibus Adversarij nos urgent, & clavum clavum trudere, ac subtilitates scholæ, aliis subtilitatibus enodare? Præsertim cum Cardinalis Delingo ingenue fateatur, Vazquem & alios qui mutuam illam prioritatem in diverso genere causæ admittunt, non posse impugnare efficaciter præmotionem physicam, & gratiam prædeterminantem, quam Thomistæ docent, eaque mutuâ prioritate semel constitutâ, Thomistæ qui ad illam confugerint, ab illorum Recentiorum argumentis tutos esse. Et quamvis daretur doctrinam illam de mutua causarum dependentia, non esse certam, vel demonstrabilem, nemo tamen inficiari potest, eam ad minus esse valde probabilem, multoque tum intra tum extra Scholam D. Thomæ habere defensores, ac variis tum naturæ tum gratiæ exemplis suaderi posse; quod sufficit ad retundendum impetum Adversariorum contra nostram sententiam, quia ut communiter dicitur, *Solvere probabiliter, est solvere evidenter.*

§. XIII.

Proponuntur duo argumenta desumpta ex definitione Tridentini, Lutheri & Calvinii errorem proferentis.

259. **O**bjiciunt insuper quidam Recentiores definitionem Tridentini sess. 6. can. 6. ubi sic ha-

A betur: *Si quis dixerit non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera ita ut bona Deum operari, non permissivè solum, sed etiam propriè & per se: adeo ut sit proprium opus ejus, non minus proditio Iudæ, quàm vocatio Pauli. Anathema sit.* Ex qua definitione Tridentini, duo erunt argumenta contra nostram sententiam. Primum est: In hoc canone proferitur error Lutheri & Calvinii, & damnatur illud quod ipsi assererent: At illi non dicebant Deum esse authorem peccati formaliter, aut formaliter instigare & movere ad malum; sed solum esse authorem illius voluntatis, quâ homo dum peccat, consentit, & succumbit tentationi, & ad illam voluntatem determinare; imò ad voluntatem creatam reducebant ipsum peccatum. Nam Calvinus lib. 2. instit. cap. 4. sic ait: *Execratio impiorum, & quæcumque inde sequuntur flagitia, opera Sathana nuncupantur: quorum tamen causa extra voluntatem humanam querenda non est, ex qua radix mali surgit, in qua fundamentum regni Sathanae (hoc est peccatum) residet.* Ergo Tridentinum damnat formaliter opinionem, quæ tenet Deum applicare voluntatem creatam ad entitatem, sive materiale peccati.

Secundum argumentum sic à quibusdam Recentioribus proponitur. Concilium in illo canone damnat sententiam quæ docet Deum non se habere permissivè solum in ordine ad peccata: Sed hoc sequitur ex sententia quæ asserit Deum prædefinire & prædeterminare materiale peccati: Ergo hæc sententia cum definitione Tridentini coherere nequit. Major patet, Minor verò probatur. Qui causat aliquid ad quod aliud infallibiliter & inevitabiliter sequitur, non censetur, nec dici potest (nisi abusivè & nugatoriè) se habere permissivè solum in ordine ad illud. Nam quia mors & cæcitas v. g. infallibiliter, & inevitabiliter, ad abscissionem capitis, aut confixionem oculorum, sequuntur; absurdum & ridiculum esset asserere, quod ille qui alteri caput abscindit, vel oculos configit, permissivè tantum se habeat ad ejus mortem, vel cæcitatem. Sed ex prædefinitione & prædeterminatione materialis peccati, infallibiliter, & inevitabiliter sequitur peccatum quia impossibile est ut homo habeat actum positivum odij Dei v. g. in voluntate, & actum intellectus quo cognoscit per iudicium indifferens, hunc actum esse malum & prohibitum, & non peccet: Ergo &c.

Confirmatur primò: Deum permissivè concurrere ad aliquid, est illud non impedire, cum possit: Sed positâ prædeterminatione ad materiale peccati, Deus non potest impedire sequelam malitiæ, ut jam ostendimus: Ergo nec permissivè ad illam se habere.

Confirmatur secundò: Ut Deus prædeterminans voluntatem ad materiale peccati, posset dici se habere permissivè solum in ordine ad formale, oporteret quod positò materiali, restaret adhuc aliqua alia actio, per quam produceretur formale: Sed positò materiali nulla restat actio, per quam producat formale, cum illud immediatè resultet ad positionem materialis, sicut relationes & privationes immediatè resultant ad positionem fundamenti: Ergo Deus prædeterminans voluntatem ad materiale peccati, non potest dici se habere permissivè in ordine ad formale,

E